

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

*Збірник присвячений
75-й річниці
Рівненського державного гуманітарного університету*

Наукові записки РДГУ

Випуск 26

Рівне – 2015

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан, кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Соммер Ханна - доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор. (м. Жешув)

Степанков Валерій, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Троян Сергій, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Фісанов Володимир, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугаєва Людмила, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

ISBN 978-617-601-146-0

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

***Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.***

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 28 листопада 2015 р.*

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ.

ISBN 978-617-601-146-0

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню проблеми функціонування РКЦ в умовах дестабілізації суспільно-політичного життя незалежної України. Аналізується становище церкви на окупованих територіях України, перспективи її подальшого розвитку та позиція римо-католицького духовенства щодо змін у суспільно-політичному житті України.

Ключові слова: Римо-католицька церква, Україна, Крим, окуповані території, військове капеланство, релігійні переслідування, репатріація.

The article is devoted research of problem of functioning of Rimo-catholic church in the conditions of destabilization of social and political life of independent Ukraine. Position of church is analysed on the occupied territories of Ukraine, prospect of it, subsequent development and position rimo-catholic clergies in relation to changes in social and political life of Ukraine.

Key words: Rimo-catholic church, Ukraine, Crimea, occupied territories, military kapelanstvo, religious pursuits, repatriation.

Церква ніколи не функціонувала, і не функціонує нині, як окремий цілковито відособлений від політики, держави та суспільства організм. Вона завжди чутливо реагує на будь-які процеси у суспільно-політичному житті країни, що спроможні не лише активізувати церкву в тому чи іншому напрямі, але й інколи скорегувати її структурну мережу. Власне така ситуація наразі має місце і на теренах нашої держави, що у свою чергу, актуалізує тему обраного нами дослідження.

Мета статті – виявити та дослідити основні проблеми функціонування РКЦ в умовах дестабілізації суспільно-політичної ситуації в Україні. Зокрема з'ясувати позицію і ставлення римо-католицького духовенства до окупаційної політики РФ на території України, а також виявити зміни у структурі церкви, спричинені воєнними діями на сході України та анексією півострова Крим.

Переломним як для України, так і РКЦ став 2013 рік. Саме тоді, християнські церкви, зокрема РКЦ активно виступили на захист прав і свобод українського народу. Приводом став факт побиття «беркутівцями» студентів 30 листопада, під час якого було здійснено першу спробу силового розгону мітингувальників, що протестували проти рішення уряду зупинити підготовку до Угоди про асоціацію з Євросоюзом. Своїми першими офіційними заявами римо-католицькі єпископи України засудили дії злочинного уряду та засвідчили готовність боронити, наскільки це дозволено канонами церкви, права громадян незалежної держави.

Неодноразово солідарність з українським народом під час Майдану і теперішніх подій на сході України висловлював апостольський нунцій архієпископ Томас Едвард Галліксон: «Україна як держава і як нація має право на існування у тих кордонах, які були встановлені 1991 року. І тому ніхто не має права ані відбирати території, як це було з Кримом, ані втручатися у внутрішні справи держави, як це зараз відбувається на Донбасі [11, с.1]». Схвалює колишній апостольський нунцій і участь римо-католицького духовенства у подіях 2013-2014 рр., що, на його думку, є природним явищем, бо священник має бути поруч зі своїм народом в моменти кризи.

Позицію Ватикану щодо подій в Україні озвучив на засіданні Ради міністрів ОБСЄ архієпископ Домінік Мамберті. У своєму виступі він підкреслив, що Католицька церква є близькою до тих, що страждають і зазнали порушення своїх людських прав. Звернув увагу архієпископ й на те, що засоби, якими володіє ОБСЄ, і які призначені для послаблення конфлікту та відновлення клімату довіри й безпеки між державами, на сьогодні виявились неефективними внаслідок недостатньої політичної волі для їх виконання [14, с. 2].

Керуючись принципом, що «війна це завжди поразка людства», постійно адресує свої звернення до міжнародної спільноти і глава Католицької церкви папа Франциск I. Зокрема римський понтифік закликає український уряд та керівників провідних європейських держав до здійснення конкретних ініціатив на користь миру.

Молитовну підтримку та солідарність з Україною висловив також польський римо-католицький єпископат. Голова Конференції єпископів Польщі архієпископом Юзеф Міхалік та генеральний секретар єпископ Войцех Поляк надіслали лист главі УГКЦ архієпископу С. Шевчуку та Львівському митрополиту РКЦ М. Мокшицькому, у якому засвідчили духовну єдність з усіма громадянами України, що беруть особливу відповідальність за долю своєї Батьківщини [4, с. 2].

Втім, РКЦ не обмежується лише офіційними заявами, зверненнями, постановами та комюніке вищого духовенства. Вагомою є передусім душпастирська підтримка церкви, яка, необхідно відмітити, постійно надходить від римо-католицьких священнослужителів. Так, з моменту загострення ситуації в Україні, духовенство РКЦ спільно із богопосвяченими особами УГКЦ, УПЦ КП та окремими протестантськими релігійними організаціями систематично здійснювали душпастирські функції на Майдані. Допомога мітингувальникам надходила і з боку римо-католицьких парафій. Одним із храмів, що відкрив свої двері перед українцями, що протестували на Майдані Незалежності став Київський собор святого Олександра, де можна було отримати духовну підтримку, відпочити чи просто зігрітись. Люди мали можливість залишитись у його стінах навіть на ночівлю [9, с. 3].

Очікувано і закономірно стала реакція римо-католицького духовенства щодо вторгнення на територію України військових РФ. Приміром, ординарій Одесько-Сімферопольської дієцезії Броніслав Бернацький, 31 липня 2014 року в прямому ефірі Радіо Марія, заявив: «Ми живемо у складний, тривожний час. Маємо свою державу – Україну, маємо свободу релігії, є священники, храми відчинені. Але, з другого боку, існує небезпека втратити цю Україну. Втратити через агресію сусіда, який хоче, щоб Україна жила так, як вони. Але Україна обрала інший шлях, більш демократичний, більш гуманний. За цю демократію ми платимо життями [1, с. 4]».

Засуджує керівник Одесько-сімферопольської дієцезії і бездіяльність світової спільноти, зокрема Європейського союзу та США, які окрім висловлення «глибокого занепокоєння» та «стурбованості» не приймають необхідних рішень для того, щоб допомогти Україні у боротьбі з російською агресією. Закликаючи уряди світових держав зробити все можливе, щоб стримати Росію, єпископ справедливо констатує, що наразі нашою єдиною надією є лише Бог [3, с. 4].

Загострення суспільно-політичної ситуації в Україні вплинуло і на функціонування окремих структурних одиниць РКЦ. Маємо на увазі римо-католицькі громади анексованого Криму, що входять до складу Одесько-Сімферопольської дієцезії. Керівник зазначеної єпархії та вище духовенство РКЦ у Криму неодноразово заявляли про кількісне зменшення членів римо-католицьких парафій півострова. «Парафіяни виїжджають, – зауважив в одному інтерв'ю архієпископ Б. Бернацький, – у зв'язку з чим майбутнє Католицької церкви на цих теренах є невизначеним» [18, с. 5]. Незрозумілим наразі залишається правовий статус кримських римо-католицьких парафій, оскільки столиця дієцезії, якій вони підпорядковуються знаходиться на території України, в Одесі.

Стурбованість римо-католицьких єпископів викликає і психологічний тиск з боку російських спецслужб на духовенство РКЦ. «Служба безпеки Росії, – повідомляє ординарій Б. Бернацький, починає заангажувати священників до співпраці. Наразі панує страх і не кожен священник може це витримати. Настільки отруюють людей, що вони бояться потім усього [18, с. 6]».

Про складність ситуації в Криму неодноразово говорив і єпископ-помічник Одесько-Сімферопольської дієцезії Яцек Пиль, котрий опікується римо-католиками півострова. За словами єпископа, з моменту російської окупації священники РКЦ не виїжджають за межі півострова, оскільки не мають впевненості у тому, що зможуть повернутись назад. Спількування із духовенством Одесько-Сімферопольської дієцезії (її підпорядковуються римо-католицькі громади Криму) відбувається лише у телефонному режимі та через електронну пошту. Навіть посилки із гуманітарною допомогою не пропусають на кордоні [7, с. 2].

Окремою проблемою римо-католиків Криму стала вимога місцевої влади пройти усім релігійним громадам півострова обов'язкову перереєстрацію. Початково, що у кінцевому результаті не вдалось здійснити, місцева влада планувала завершити перереєстрацію релігійних громад до 31 грудня 2014 року. Згодом, наприкінці 2014 року, Держдума РФ розумійчи неспроможність

провести заплановане, поспішно ухвалює рішення продовжити перереєстрацію до 1 березня 2015 року. Однак і ці межі не були остаточними. Зрештою, усвідомлюючи нереальність виконання законодавчих поправок, поставлених перед релігійними громадами Криму, було вирішено зробити ще одну спробу. Зокрема в ухваленому законі зазначалось, що «...юридичні особи, які є релігійними організаціями, можуть привести свої установчі документи у відповідність до законодавства Російської Федерації і звернутися з заявою про внесення відомостей про них до єдиного державного реєстру юридичних осіб в термін до 1 січня 2016 року [15, с. 1]».

Передбачена процедура перереєстрації юридичних осіб у Криму проводитиметься на основі Федерального Закону РФ від 05.05.2014 року № 124-ФЗ яка, між іншим, містить чимало обмежувачих положень. Водночас віруючі Криму змушені будуть дотримуватись положень Федерального закону РФ «Про свободу совісті та релігійні об'єднання» від 26.09.1997 року № 125-ФЗ, які також, порівняно із законодавством України, суттєво звужують їх права на свободу віросповідання.

Складність у проходження перереєстрації вносить і той факт, що за Федеральним законом РФ від 26.09.1997 року № 125-ФЗ, створити релігійну організацію зі статусом юридичної особи можуть лише громадяни Росії. Тобто, щоб пройти перереєстрацію римо-католицькі громади повинні мати у своєму складі щонайменше 10 парафіян із російськими паспортами. А це, у свою чергу, змушує віруючих мешканців Криму приймати російське громадянство. У разі відмови – віруючі фактично позбавляються права на об'єднання в релігійну організацію з правоздатністю юридичної особи.

Додаткові проблеми римо-католицьким громадам на території Криму створює російська політика щодо іноземців. Згідно із поясненнями відділення ФМС РФ у Криму, лише зареєстровані релігійні громади матимуть право запрошувати іноземних громадян для проведення релігійної діяльності чи душпастирської роботи. Ті священники РКЦ, котрі не є уродженцями Криму зможуть виконувати свої обов'язки не більше трьох місяців, після чого (терміном на один місяць) зобов'язуються відійти від виконання душпастирських обов'язків і знову звертатись до місцевої влади із проханням про відновлення своєї діяльності.

На сьогоднішні проблеми продовження термінів дії посвідок на проживання для іноземних громадян та надання їм дозволу для здійснення душпастирських функцій зіткнулось уже чимало релігійних громад Криму. Приміром, федеральна міграційна служба Росії залишила без настоятеля римо-католицьку парафію Сімферополя (о. Петро Росохацький, будучи громадянином Польщі, працював у Криму протягом 5 років). Не зважаючи на обіцяну допомогу від «прокурора» і «глави» окупованого Криму та гарантування ними проведення перевірки винесеного рішення спецкомісії, священник РКЦ так і не зміг отримати дозволу на проживання у Сімферополі [6, с. 2]. Власне цей випадок вказує на те, що по суті місцева влада Криму неспроможна приймати чи розглядати будь-які рішення не узгодивши їх із РФ. Разом із тим, очевидним є і той факт, що ні в Криму, ані в Росії на сьогодні достеменно не знають як необхідно втілювати заплановані ними зміни у сфері релігії. З подібною проблемою зіткнулись і греко-католицькі громади, священнослужителів яких піддали вимушеній ротации через «закон» про обмеження перебування на півострові «іноземних громадян» терміном не більше трьох місяців. Що правда, нові обмеження не стосуються духовенства УПЦ МП, яке має на півострові особливий привілейований статус і бере безпосередню участь у розбудові «русского мира» в Україні.

Безперспективними стали сподівання кримських римо-католиків повернути у власність культові приміщення, ліквідовані радянською владою. Очевидно, без надії на втілення лишається прагнення римо-католиків Сімферополя повернути у власність культових будівель, що нині використовуються не за призначенням. Окрім того, є загроза для збереження права власності та доступу до культових та інших споруд тих релігійних громад Криму, які не перереєструвались.

Анексія Криму також внесла адміністративні зміни у функціонування РКЦ на теренах півострова. Зокрема, 22 грудня 2014 року Апостольський Престол домовився із урядом Росії про те, що з кримських римо-католицьких парафій, які структурно належать до Одесько-Сімферопольської дієцезії, буде створено душпастирський округ, підпорядкований Єпископату РКЦ в Україні та Святому Престолу. Керуватиме ним Центральний орган, який очолить єпископ-помічник Одесько-Сімферопольської дієцезії Яцек Пиль. Наданий Апостольською столицею документ затвердив Сімферопольського єпископа як делегата для вирішення адміністративних питань, надавши йому права ординарія на території Криму. Канонічно ж кримські парафії і надалі належатимуть до Одесько-Сімферопольської дієцезії. Такий крок, з боку Апостольської столиці, переконує Я. Пиль, вимушений – іншого варіанту зберегти римо-католицькі громади на території окупованого Криму наразі немає.

Втім, згодом стало відомо, що офіційно зареєструвати пастирський округ як централізовану релігійну структуру, кримським римо-католикам не вдалось. Міністерство юстиції Сімферополя, погодивши свої дії з Москвою, постановило, що створити пастирський округ на півострові РКЦ зможе лише за умови перереєстрації усіх своїх парафій. Наразі ж кримські римо-католицькі парафії перебувають у стадії «поновлення» свого «легального» функціонування без місцевого централізованого органа. Власне ця ситуація додатково підтвердила, що Крим стає територією, де легально можуть функціонувати виключно православні парафії, підпорядковані РПЦ.

Поки ж для підтримки життєздатності місцевих парафій РКЦ делегувала на півострів двох священнослужителів з Кам'янець-Подільської дієцезії – о. Валентина Розгона та о. Вадима Варфоломієва. Один священник буде проводити душпастирську роботу у м. Керч, а інший – закріплюється за громадою м. Сімферополь. Однак, прагнення вищого духовенства РКЦ залишитись попри все на території окупованого Криму не завжди позитивно оцінюється її віруючими, викликаючи з їхнього боку певний осуд позиції кримського духовенства. Не випадково в одному із своїх звернень єпископ Я. Пиль заявив: «Не засуджуйте нас! Це має головне прохання до українців на материку. Не судить духовенство та вірних, які залишилися в Криму. Ми просто хочемо бути добримися християнами. Прагнемо жити у мирі та злагоді зі всіма [5, с. 6]».

Значно складнішою є ситуація на сході України, де переслідуються усі церкви, окрім УПЦ Московського Патріархату. На територіях так званих «ДНР» і «ЛНР» віруючі різних церков, окрім зазначеної вище, від самого початку воєнних дій зазнають релігійних утисків і переслідувань. Про цей факт говорять не лише українські експерти та пересічні свідки трагічних подій на сході, але й закордонні фахівці у сфері релігії. Так, про очевидні релігійні переслідування на територіях, підконтрольних бойовикам РФ, йдеться у щорічному звіті Комісії США з міжнародної релігійної свободи (USCIRF), представленому у Вашингтоні 30 квітня 2015 року. Зокрема, повідомляється, що 4-тисячна група проросійських бойовиків під назвою «Руська Православна Армія», яку очолив колишній російський офіцер військової розвідки, була залучена до релігійних переслідувань. Зауважимо, що ще у травні 2014 року представники самопроголошеної «ДНР» прийняли текст власної «конституції», яка визначила релігійну нетерпимість основою своєї політики. У статті 9 цього «документа» зазначено: «Первісною та пануючою вірою є православна віра, що сповідується Руською православною церквою (Московський патріархат) [19, с. 4]».

Ще на початку розгортання військових дій на Донбасі чимало священників стали жертвами викрадень і знущань з боку терористичних угруповань регіону. Зокрема, 27 травня 2014 р. під час вуличної молитви у Донецьку озброєними сепаратистами був викрадений священник РКЦ Павло Вітек. А 15 липня 2014 р. у Горлівці на Донеччині бойовики «ДНР» взяли в полон римо-католицького священника, донецького декана Віктора Вонсовича. Упродовж 11 днів його утримували у захопленій будівлі СБУ [16, с. 7]. Звільнили священника лише 25 липня 2014 р. за умови, що він не повернеться у Горлівку. Уразі невиконання вимоги бойовики погрожували розстріляти донецького декана. Відомо, що після цих випадків вище духовенство РКЦ на деякий час навіть заборонило священнослужителям римо-католицьких дієцезій України їздити на території підконтрольні бойовикам.

Але не зважаючи на очевидну небезпеку та ризик, римо-католицьке духовенство і надалі продовжує духовно підтримувати не лише переселенців з окупованих територій України, але й українських військових. Перманентною для РКЦ стала присутність її священнослужителів у зоні АТО. Найактивнішим у душпастирській справі є духовенство Києво-Житомирської та Кам'янець-Подільської дієцезії, яке систематично відвідує українських військових на сході України з метою моральної підтримки. Серед них: о. Фіделіс Волністов OFM, о. Сергій Серебровський, о. Микола Мишовський (зона бойових дій неподалік Маріуполя), о. Олександр Коцюр (зона неподалік Донецького аеропорту, за 25 км. від передової), о. Олександр Орхівський, о. Віталій Слободян. Священники відвозять військовим речі особистого вжитку, проводять індивідуальні бесіди, роздають розарій, відправляють меси.

Систематично надходить допомога українській армії і від римо-католицьких парафій. Організуючись у волонтерські групи, римо-католики споруджують для українських військових маскувальні сітки, шиють спальні мішки, надають фінансову допомогу для закупівлі приладів нічного бачення, спецодягу, засобів оборони та ліків. До благодійних акцій долучаються і наймолодші члени парафій. Зокрема діти зплітають жовто-блакитні та червоно-чорні розарії, висловлюють свою підтримку військовим у формі листів та малюнків, які волонтери відвозять солдатам на Схід.

В основному такі акції започатковувались з метою підтримки парафіян, яких призвали до армії. Однак згодом вони розширювались, охоплюючи своєю допомогою не лише конкретних осіб, але й цілі батальйони чи військові підрозділи. Наприклад, за таким зразком формувалась волонтерська група «Допомога» (парафія Святого Архангела Михаїла у Дунаївцях – Хмельниччина) та ініціативна група волонтерів «Католики Бердичева – Воїнам України» (створена парафіянами при Всеукраїнському Санктуарії Матері Божої Святого Скапулярія). Крім молитовної підтримки католики-волонтери надають матеріальну допомогу українським військовослужбовцям, забезпечують медикаментами окремі військові підрозділи, фінансово підтримують поранених. За останні місяці лише ініціативна група волонтерів Бердичева значно розширила кількість військових частин для допомоги. До 26 Бердичівської артилерійської бригади, 95 аеромобільної бригади, ремонтного батальйону з Новоуївинська додалися 10 батальйон територіальної оборони «Полісся», військова комендатура міста Бердичева та 30 механізована бригада з Новоград-Волинського [17, с. 8].

До організації допомоги постраждалим внаслідок бойових дій на сході України активно долучаються благодійні організації Польщі. Приміром, 14 травня 2015 року із Варшави до Івано-Франківська прибув вантаж рятувального та навчального обладнання для Мальтійської служби допомоги в Україні, загальна вартість якого сягає понад 154 000 злотих (877 000 грн.) [20, с. 2].

Спільно з українською владою Міністерство закордонних справ Польщі організувало евакуацію осіб польського походження, що проживали на території Донецької та Луганської областей, контрольованих проросійськими сепаратистами. Евакуація розпочалась 10 січня і тривала до 13 січня 2015 року. Загалом, за різними даними, було переселено від 178 до 183 людей, що мали Карту поляка або відповідали умовам її отримання. В організації акції взяла участь і РКЦ України, зокрема, на римо-католицьке духовенство було покладено завдання інформувати місцевих жителів про розгортання програми репатріації для поляків на окупованих сепаратистами територіях. Також для біженців з Донбасу вони організували прощальну месу, яку відправив єпископ-емерит Мар'ян Бучек.

Після перельоту до Польщі евакуйованих послали у навчально-відпочинковому центрі благодійної організації «Карітас» в Рибакях (північно-східна частина Польщі) (155 осіб) та пансіонаті Кабінету ради міністрів (28 осіб), розташованому неподалік вказаного вище населеного пункту [10, с. 5]. Наразі усіма евакуйованими опікується МВС РП та Римо-католицька церква.

Також польський уряд з жовтня 2015 року розпочав евакуацію етнічних поляків з Маріуполя, який 24 січня 2015 року обстріляли бойовики (загиною понад 30 мирних жителів). Як зазначив глава МЗС Польщі Г. Схетина, урядовою програмою буде охоплено 160 осіб польського походження і члени їхніх родин, які прописані та живуть в Маріуполі або прилеглих районах (Першотравневому, Володарському, Новозовському) [13, с. 1]. Після переїзду (планується на кінець листопада) особи польського походження отримають дозвіл на постійне проживання і матимуть такі ж права, як громадяни Польщі, за винятком права голосу на виборах. Польський уряд взяв на себе зобов'язання фінансувати програму адаптації переселених українців, куди входить психологічна і матеріальна допомога, медична опіка, професійна консультація, організація інтенсивного курсу польської мови та принципів життя у цій країні, а у подальшому допомога у пошуку власного житла і роботи.

Підсумовуючи, необхідно відмітити, що загострення суспільно-політичної ситуації в Україні, зумовлене військовою агресією РФ, негативно вплинуло не лише на розвиток незалежної держави, але й внесло деструкцію у функціонування РКЦ. Анексія півострова Крим та окупація східних областей України фактично змінили релігійну карту незалежної держави, скоротивши кількість її релігійних організацій та створивши несприятливі умови (на окупованих територіях) для подальшого легального функціонування церков проукраїнського спрямування. Очевидним стало і те, що РКЦ на сьогодні, попри складність ситуації, продовжує підтримувати не лише постраждале населення України, але й надавати необхідну душпастирську допомогу захисникам державних кордонів нашої країни.

Джерела та література

1. Архієпископ Б. Бернацький: «Росія хоче, щоб ми жили, як вони» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2014/08/120745>
2. Архієпископ Петро Мальчук: Присутність священників в зоні АТО є необхідною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2014/11/126428>
3. Заява єпископа Б. Бернацького щодо ситуації в Криму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.catholicnews.org.ua/www.catholic-media.org>
4. Знак солідарності єпископів Польщі з Україною [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.catholic-media.org/.../index.php>
5. Єпископ із Криму «Не засуджуйте нас» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2015/01/129291>
6. Із Криму почали висилати католицьких священників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/category/news/ukraine/page/9>
7. Католики Крима в ізоляції и страхе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.katolik.ru/strany-sng/118920-2-tys-katolikov-v-krimu>
8. Крим залишиться у складі Одесько-Сімферопольської дієцезії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dioceselviv.org/index.php?option=com_content&view=frontpage&lang=uk&limitstart=620
9. Молодь київської парафії святого Олександра молитиметься цілу ніч за Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.catholic-media.org/ua/index.php>
10. Нове життя біженців із Донбасу у Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polradio.pl/5/198/Artykul/193905>
11. Нунцій: Ісус молився про єдність Церкви, а не про те, щоб були знищені інші [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/>
12. Об'єднана Європа – ідея католицького світу, – єпископ С. Широкоградок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.catholic-media.org>
13. Польща евакуйовує етнічних поляків з Маріуполя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portal.lviv.ua/.../polshha-evakuovuye-etnichnih-poly>
14. Представник Ватикану про ситуацію в Україні на засіданні Ради міністрів ОБСЄ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.radiovaticana.va/news/2014/12/08/>
15. Продовжено переєстрацію релігійних організацій Криму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mirvam.org/2014/07/05/>
16. Хронологія терору: бойовики «ДНР» і «ЛНР» преслідують християн Донбасу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1470%253A1&catid=34%253Aua&Itemid=61&lang=uk
17. Це не благодійність, а наш обов'язок, – католики Бердичева про допомогу армії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2014/12/126697>
18. Чи залишаться у Криму католики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/chi-zalishatsya-u-krimu-katoliki>
19. Яку з Церков на Донбасі не утискають бойовики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2015/01/129306>
20. Яручик Р. Мальтійська служба допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/2014/12/12670>

З М І С Т

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Ю.Візітвіч ФРАНЦУЗИ В УКРАЇНІ: ФРАГМЕНТИ ІСТОРІЇ	3
Н.Озерянский ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА СРЕДНЕГО ПОДНЕСТРОВЬЯ И ВЕРХНЕГО ПРУТА В XII-XV СТ. И ВЛИЯНИЕ ВНУТРЕННИХ ФАКТОРОВ	6
І.Синяк РІЗНОВИДИ ЗАСВІДЧУВАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЛОВОДСТВІ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	8
Р.Шеретюк ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ САМОДЕРЖАВНО-СИНОДАЛЬНИХ СТРУКТУР В ПЕРШІ РОКИ ПІСЛЯ «ВОЗЗ'ЄДНАННЯ» ГРЕКО-УНІАТИВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ І БІЛОРУСІ З РОСІЙСЬКОЮ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ 1839 Р.	12
І.Рудянин УЧАСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА У РОБОТІ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» 1868-1914 РР.	15
П.Леснича ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ТОВАРИСТВ У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	17
С. Мартинчук ОСНОВНІ ПРОМИСЛОВІ ЗАКЛАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	20
В. Мишков СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ ВІДРОДЖЕННЯ ЕСХАТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО СТАРООБРЯДНИЦТВА В ХХ-ХХІ СТОЛІТТІ	22
Т. Герасимов ЗАГОСТРЕННЯ ОПАЛЮВАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В МІСТАХ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В 1914 – 1917 РР.	24
Н.Щавлинский ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БЕЛОРУССКОГО ОБЩЕСТВА «ГАЙ» В ОДЕССЕ В 1917-1918 ГГ.	26
М.Марек OBRONA LWOVA, A CZYN LISTOPADOWY – STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE W CZASIE WALK LISTOPADOWYCH 1918R	28
О.Вітюк СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МОГИЛІВСЬКОГО ПОВІТУ В ДОБУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – ЛЮТИЙ 1917 РР.)	30
Р.Давидюк ВОЛОДИМИР ОСКІЛКО ЯК ВИРАЗНИК НАСТРОЇВ УЕНЕРІВСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНІ	33
Л.Стафеева УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ В РОКИ РЕПРЕСІЙ 20-30-Х РР. ХХ СТ.	36
О.Мазурок ЗЛОЧИНИ УЧАСНИКІВ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ ПРОТИ ЖІНОК ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	38
І.Музика РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА»	40
Б.Паска ІДЕЇ УКРАЇНОЦЕНТРИЗМУ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	44
О.Ворон РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ	47
В.Докаш ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА (НА ПРИКЛАДІ БУКОВИНИ)	50
Ю.Літнік ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЮВАННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	53
С.Жилиук РЕЛІГІЄЗНАВЧІ ЕКСПЕРТИЗИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНО-ЦЕРКОВНОЇ СИТУАЦІЇ В СИСТЕМІ МІФОЛОГЕМ	56

<i>О.Пальчевська</i> ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ	60
<i>О.Заворотній</i> БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА	63

РОЗДІ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>О.Озимчук</i> «ВЕЛИКЕ ШЕВОШЕ» 1355 РОКУ ЧОРНОГО ПРИНЦА: ГАСКОНСЬКИЙ АСПЕКТ	78
<i>А.Блануца</i> МІСЦЕВІ УРЯДНИКИ У СУДОВИХ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВАХ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ У ПЕРІОД ДІЇ ПЕРШОГО ЛИТОВСЬКОГО СТАТУТУ	81
<i>В. Константинов</i> ВЛИЯНИЕ КАЗАЦКО-ТАТАРСКИХ НАБЕГОВ НА СОСТОЯНИЕ МОЛДАВСКОГО КНЯЖЕСТВА ВО ВРЕМЕНА ПРАВЛЕНИЯ ШТЕФАНА ТОМШЫ II	82
<i>О.Левак</i> ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОГО АБСОЛЮТИЗМУ ПЕРІОДУ УРЯДУВАННЯ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА КАРДИНАЛА МАЗАРІНІ (40-50 РР. XVII СТ.)	86
<i>В.Ціватий</i> ВІДЕНСЬКИЙ КОНГРЕС (1814-1815 рр.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНІ ЗДОБУТКИ ДОБИ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ (ПОГЛЯД ІЗ XXI СТОЛІТТЯ)	89
<i>В.Кравчук</i> О.Х. БЕНКЕНДОРФ НА ЧОЛІ ТРЕТЬОГО ВІДДІЛЕННЯ ВЛАСНОЇ ЙОГО ІМПЕРАТОРСЬКОЇ ВЕЛИЧНОСТІ КАНЦЕЛЯРІЇ	92
<i>Д.Шрестха</i> ГЕНЕРАЛ ДЖОРДЖ ПАТТОН – ВИЗВОЛИТЕЛЬ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	94
<i>Л.Валюх</i> БРИТАНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ КОЛА ТА ПРОБЛЕМИ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ У СХІДНІЙ АФРИЦІ (80 – ТІ РОКИ XIX СТ.)	97
<i>С.Косяк</i> ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 80-х РОКІВ XIX СТ.)	100
<i>Н.Плюта</i> ПОЗИЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ КІЛ І ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ФРАНКО-АНГЛІЙСЬКИХ КОЛОНІАЛЬНИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ	102
<i>М.Стадніцька</i> ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІЗМУ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РУХУ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У XIX СТОЛІТТІ	106
<i>В.Табунов</i> ПОЗИЦІЯ ЕПИСКОПАТА БЕЛОРУССКИХ ЗЕМЕЛЬ О РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ЕПАРХИАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПРАВОСЛАВНОЙ ЦЕРКВИ НАЧАЛА XX СТОЛЕТИЯ	107
<i>В.Черній, А.Черній</i> «СЛОВ'ЯНСЬКІ» БАЛКАНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНІ КОЛІЗІЇ	110
<i>Г.Савчук</i> КОНЦЕПТ «ГУМАННОЇ ДЕМОКРАТІЇ» ТОМАША МАСАРИКА	112
<i>Р.Ляшенко</i> ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В США: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	114
<i>В.Вавуліч</i> РОСІЙСЬКО-СЕРБСЬКІ ВОЄННІ ВІДНОСИНИ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1915 РОКІВ)	116
<i>М.Глібіщук</i> ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО АПАРАТУ НА БІЛОМУ ПІВДНІ У 1918 Р.	118
<i>С.Боголейша</i> БЕЛОРУССКИЙ ВОПРОС В СРЕДНЕЙ ЛИТВЕ 1920-1922 гг.	121
<i>А.Кукса</i> СОЗДАНИЕ ПЕРВОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА И ПРОБЛЕМЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ В БЕЛАРУСИ В 1920-1925 ГГ.	123
<i>О.Тук</i> ДІЯЛЬНІСТЬ КУ-КЛУКС-КЛАНУ 1920-Х РР.: КОЛІР ШКІРИ ЛЮДИНИ ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗЛОЧИННОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ	126

Ю.Тимошенко ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕРВОНОГО СПОРТИВНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ В ЄВРОПІ	127
І.Гураль УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ЕТНОКОНФЕСІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯШШІ	130
Т.Кузьма СПАЛЕННЯ КНИГ В НАЦИСТСЬКИЙ НІМЕЧЧИНІ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ НІМЦІВ	133
Г.Невинна ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ КРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ФІНЛЯНДІЇ У 1930-Х РОКАХ	136
Ю.Терешко ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДСТВА РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ (30-40-ВІ РР. ХХ СТ.) ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ ПУТІНСЬКОЇ РОСІЇ. ЧАСТИНА 1	138
П.Савчук 1941: ПОЧАТОК НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (РЕТРОСПЕКЦІЯ ВІЙНИ)	141
Ю.Карповець ГОЛОД, ХВОРОБИ І СМЕРТНІСТЬ ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В РОКИ БЛОКАДИ ЛЕНІНГРАДУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБИГАННЯ ВТРАТ	143
Р.Постоловський ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 50-Х – 60-Х РОКІВ ХХ СТ.: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	147
І.Філіпчук О. ШИК: ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ»	150
Р.Сіромський ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ РСР У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ КАНАДИ (1960–1970-ті роки)	153
А.Малярчук ПРОБЛЕМИ РОЗКОЛУ ВСЕСОЮЗНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У 60 РОКАХ ХХ СТ.	156
А.Слесаренко «ВИШУКАНО НЕОТЕСАНИЙ ЗВУК»*: З ІСТОРІЇ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ МУЗИКИ 70-80-Х РОКІВ ХХ СТ. В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ	159
В.Максимчук ПОНТИФІКАТ ІВАНА ПАВЛА ІІ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТА ВИЗНАЧАЛЬНІ РИСИ	161
Д.Довгаль ГЕНОЦИД У РУАНДІ: ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕНОГО ЗЛОДІЙСТВА	162
Т.Опанасюк ФЕНОМЕН ОБ'ЄДНАНОЇ ОПОЗИЦІЇ У РОСІЇ В 1990-ТІ РОКИ	164
В.Дуляницький ГЕОПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В СВІТІ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ	167
А.Грубінко АТЛАНТИЗМ ЯК ПРИНЦИП І ФАКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ	168
І.Мартинчук СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В 1993-2004 РР. В КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ	171
Б.Сипко ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СЕРЕДОВИЩІ ІМАМІВ ФРАНЦІЇ НА ЗЛАМІ ХХ – ХХІ ст.	174
О.Мельничук НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА БАВАРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	177
М.Урбан МІСЦЯ ПАМ'ЯТІ ЯК ФАКТОР МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВЗАЄМИН ТА КОНФЛІКТІВ: КАЗУС ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ	180
О.Будько КРИЗА СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ БЕЗПЕКИ: НОВІТНІ ПІДХОДИ У МИРОТВОРЧОСТІ	184
О.Полюхович «ТЯГАР БІЛОЇ ЛЮДИНИ» В ХХІ СТ.: МАЗОХІЗМ ЧИ СПОКУТУВАННЯ ВИНИ?!	188
В.Дубей, В.Маліченко МІЖНАРОДНІ АВТОМОБІЛЬНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА НИХ	190

В.Космина РЕЦЕПЦІЇ ЧУЖИХ КУЛЬТУРНИХ НАДБАНЬ У КОНТАКТАХ МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЯМИ (СИСТЕМНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	193
В.Бутинський РЕЛІГІЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ: ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН	198
Т.Шамсутдинова-Лебедюк БАГАТОЖЕНСТВО ТА ІСЛАМ	199

РОЗДІЛ 3 ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

М.Федоришин ФЕНОМЕН ЛІТОПИСНОЇ ПЕРЕСОПНИЦІ В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ	202
І.Кирилюк ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ДОРОГОБУЖА	206
Л.Бородинська ЦЕРКВА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ	207
М.Василишин ДОКУМЕНТИ ПАЛАЦУ ГРАФІВ ПОТОЦЬКИХ У КРИСТИНОПОЛІ-ЧЕРВОНОГРАДІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН	211
Ю.Войчун ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЧЕСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	212
І.Мілясевич ЖУРНАЛ «ВОЛЫНСКИЕ ЕПАРХИАЛЬНЫЕ ВЕДОМОСТИ» (КРЕМЕНЕЦЬКИЙ ПЕРІОД): НЕВІДОМІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ	215
П.Мачелюк ДЕТЕРМІНАНТИ ЧЕСЬКОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ВОЛИНІ	218
Г.Рачковський РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	220
К.Яремко КИЇВСЬКЕ ОХОРОННЕ ВІДДІЛЕННЯ В 1903-1905 РОКАХ (ЗА МЕМУАРАМИ ОЛЕКСАНДРА СПИРИДОВИЧА)	222
Н.Кінд-Войтюк МУЗЕЙНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У М. ЛУЦЬКУ У 1920-Х-1930-Х РОКАХ	225
В.Доброчинська РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ – ОСЕРЕДОК ПЛАСТОВОГО РУХУ НА ВОЛИНІ (1923–1930 РР.)	228
А.Сорокун ПОЛЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ВОЛИНІ У ВИСВІТЛЕННІ ПЕРІОДИЧНОГО ЖУРНАЛУ «УКРАЇНСЬКА НИВА» 1926-1936 РР.	231
А.Жив'юк «КУРКУЛЬ» ТА «ІНДУСИ» ПРОТИ КОЛГОСПІВ: ЗАВЕРШЕННЯ СУЦІЛЬНОЇ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА РІВНЕНЩИНІ	234
Н.Мащенко ШКОЛИ ДЛЯ МОЛОДІ НА РОВЕНЩИНІ В ПОВОСННИЙ ЧАС	238
Л.Шугаєва РЕЛІГІЄЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ІУРОДСТВА У СХІДНІЙ І ЗАХІДНІЙ ХРИСТІЯНСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ	241
І.Булига ВІРУЮЧИЙ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ (40–80-ТІ РР. ХХ СТ.)	243
В.Закревський КРАЄЗНАВЧІ СТЕЖИНИ І. Г. ПАЩУКА (1938–2013) – ДОСЛІДНИКА РІВНЕНЩИНИ	245
В.Сивак НАРОДНІ МЕБЛІ У СЕЛЯНСЬКОМУ ЖИТЛІ СЕРЕДНЬОГО ПОЛІССЯ КІН. ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТ.: ПОЛИЦЯ, МИСНИК	247
А.Зюбровський ПІКНА ДІЖА У НАРОДНІЙ КУЛЬТУРІ ПОВСЯКДЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ: ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ	252

РОЗДІЛ 4 ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

<i>А.Пословська</i> ІСТОРІЯ ВОЛИНИ РИМСЬКОГО ЧАСУ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ (АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ)	258
<i>А.Малов</i> ПОЛК ВОЕВОДЫ ГРИГОРИЯ ЛЕОНТЬЕВИЧА ВАЛУЕВА НА НЕВЕЛЕ В 122 (1613/14) ГОДУ: СПИСОК И ВЕРСТАНІЕ	260
<i>Д.Вацук</i> ЛИТОВСЬКА ДОБА НА ПОДІЛЛІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ЮХИМА СПІНСЬКОГО	268
<i>І.Гілевич</i> З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ЖИТЛОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО БУДІВНИЦТВА ВОЛИНЯН УПРОДОВЖ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.	269
<i>Р.Тарнавський</i> ГОЩАНЩИНА 1930–1940-х РОКІВ У СПОГАДАХ ПРОФЕСОРА СТЕПАНА АРСЕНТІЙОВИЧА МАКАРЧУКА	273
<i>І.Петрович</i> ІСТОРІЯ МІСТА ВОЛОДИМИРА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ	276
<i>С.Грипич, Г.Семенюк</i> ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ФОНДУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ	278
<i>Ю.Бойко, О.Березовська, І.Шарабанова</i> СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НАН УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ	282
<i>С.Старовойт</i> НОВІ ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ НАУКИ: АРХІВ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ А.О.ЛЕБЕДЄВА У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ АРХІВОЗНАВСТВА НБУВ	287
<i>І.Хромова</i> ІКОНОГРАФІЯ У НУМІЗМАТИЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ	289
<i>В.Божанов</i> ИСТОРИЯ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ МЕТОДОЛОГИИ	291

РОЗДІЛ 5 РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

<i>Л.Шугасва</i> ПОСІБНИК, ЯКИЙ СЛУГУВАТИМЕ ЛЮДЯМ Сторінками історії: Рівненський державний гуманітарний університет у книгах та періодичних виданнях : наук.-допом. бібліогр. посіб. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка : уклад.: С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова, Л. В. Ковальчук, Л. С. Кушка. – Рівне : РДГУ, 2015. – 490 с.	294
<i>Л.Галуха</i> ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНФЕСІЙНОГО ПИТАННЯ У ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ З РІЧЧЮ ПОСПОЛИТОЮ (Рец.: Шеретюк В. Українське дисидентське питання в політичних відносинах Росії і Речі Посполитої (кінець XVII–XVIII ст.) / Валерій Шеретюк. – Рівне : О. Зень [вид.], 2015. – 223 с. : іл.)	295
<i>Л.Галуха, Л.Бородинська</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ЕМІГРАНТІВ У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ МІЖВОСННОЇ ПОЛЬЩІ (Рец.: Давидюк Р. П. З поляками за Україну: Наддніпрянська еміграція в суспільно-політичному житті міжвоснної Волині. Монографічне видання / Р.П.Давидюк. – Рівне : ПП ДМ, 2014. – 174 с.)	296
<i>Л.Галуха</i> ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ У М. КОСТОПОЛІ (Рец.: Бородинська Ліна. З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі (з нагоди 90-річчя) / Ліна Бородинська. – Рівне: Дятлик М., 2015. – 62 с.; іл.	297
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	298
ЗМІСТ	301

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Випуск 26

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Вікторія Кравчук, Владислав Самсонюк**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 1.12.2015 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7.

Видавець О. Зень вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
0-362-24-45-09; 068-0250674
olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 26. – Рівне : О. Зень, 2015. – 305 с.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015